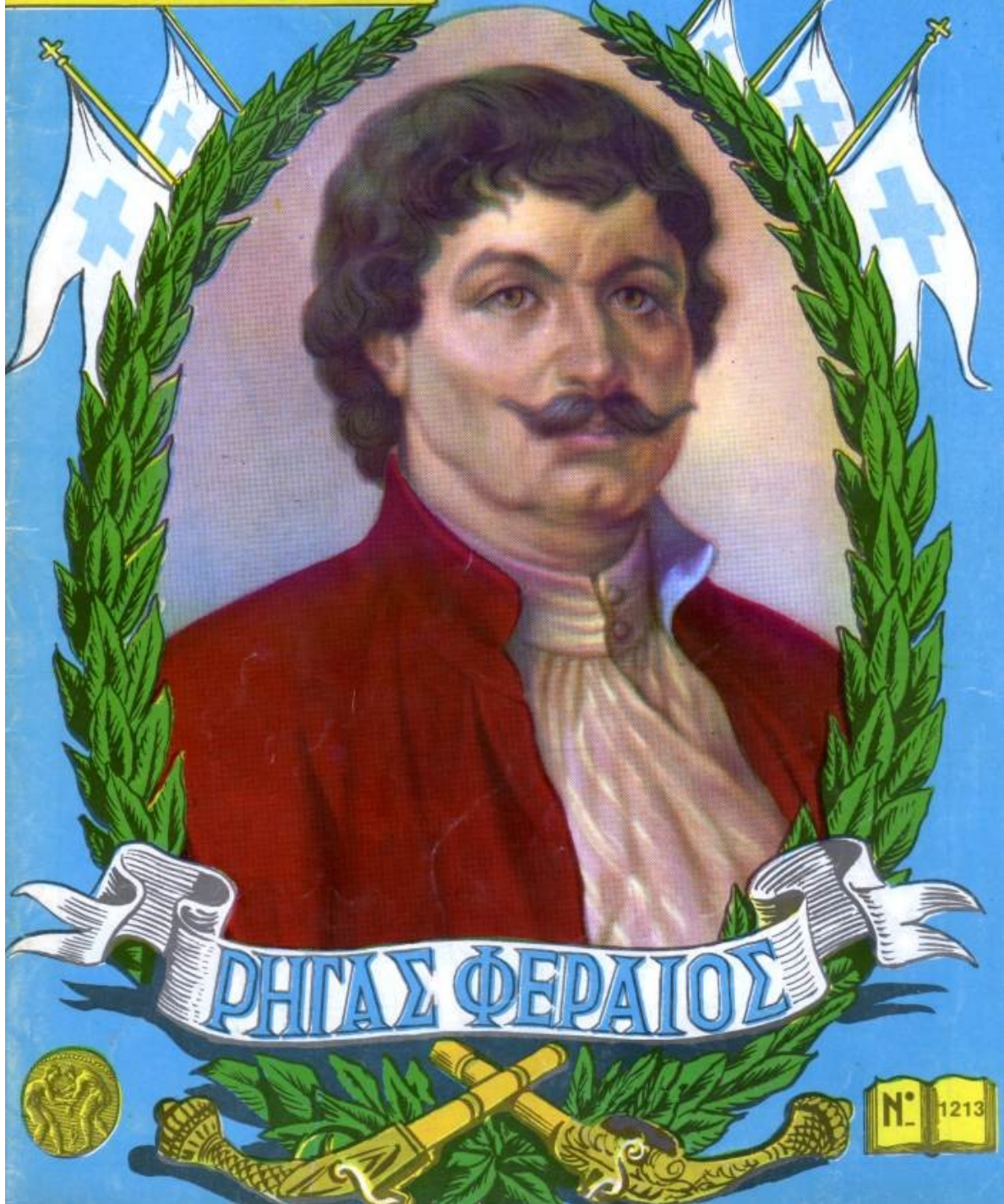

ΚΛΑΣΣΙΚΑ

Επιτομολογραφημένα

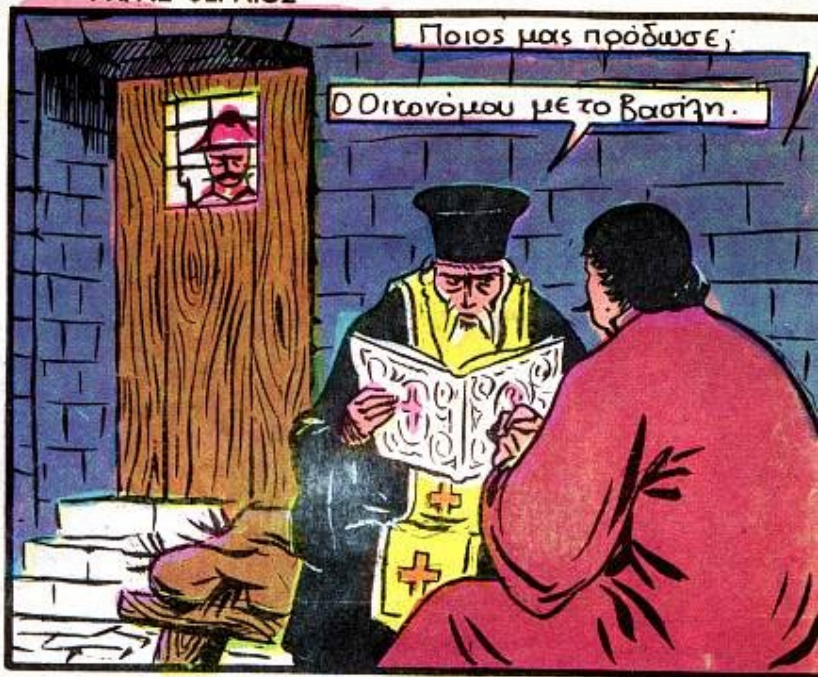
Κείμενο: ΒΑΣ. ΡΩΤΑ

Εικόν.: ΒΑΣ. ΖΗΣΗ

Σε αφήνω να εκτελέσεις τα
δουλεϊκά σου καθήκοντα.

Ποιος μας πρόδωσε;

Ο Οικονόμου με το Βασίλη.

Ο μαύρη ψυχή της προδοσίας!
Πόσο κακό κάνεις στον κόσμο.

Η χυνούκα του Οικονόμου εφαρ-
μακώθηκε και τον ίδιο τον μα-
χούρωσε μια που είχε οικονομία
στο σπίτι του.

Πέθανε;

Πρόφταξε και ης μου τι σου
χρειάζεται.

Μπορείς να φύξεις. Τι ποτα για δε-
μου χρειάζεται.

Με την ευχή μου, και δάφρος.

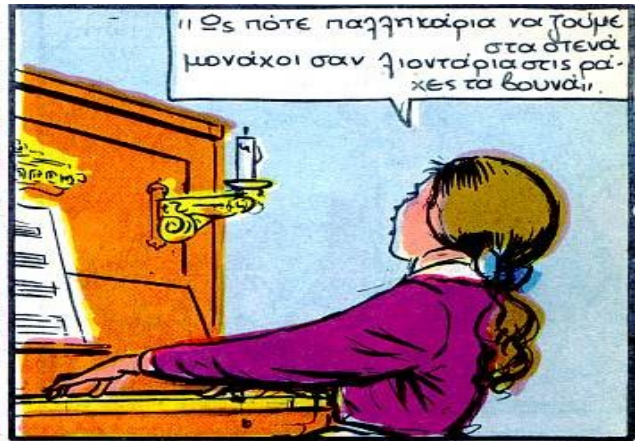

ΕΡΗΜΟ ΜΕΡΟΣ ΣΤΗΝΟΥΓΓΑΡΙΑ.
Ο ΔΡΟΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΒΕΛΙΓΡΑΔΙ.

Τούτον τον χρόνο τον καζό,
τον άγγον ποιος το φέρει
για τούμε, για πεζάνουμε,
για σ' άγγον κόσμο πάμε.

Έρω και ένα Ελληνικό!
(Αθήνεια, για πές το!)

|| Ως πότε παθητικότητα να τούμε
στα στενά
μονάχοι σαν γιαντάρια στις πό-
λες τα βουνά.

Μικρούλα μου, πως μου χέμισες
την καρδιά με δαίρρος! Στην πα-
τριδα μας, αν ευτυχίσεις να πας
κάμμα φορά, εκεί θα μάδεις
ωραία τραγούδια.

Είναι ωραία η πατριδα μας, πα-
τριώτη; Έχει κήπους, δέντρα,
ωραίους γόφους, ωηγά βουνά;

Γαλήνια τα ουράνια, το φως του ηγίου ζαμπερό
και τα βουνά χεράνια και γραμμένα,
το κίμα χεγάει και τινάγει τον αφρό
σε ροδίνα ακρογιαλία άνδοσπαρμένα.
Εκεί η εγιά ασημένιος φουντώνει ροδαμούς
και η νεραντζούρα σε άνοιξη αυνία,
Συγαίει το μόσκο με ολόχρυσους καρπούς
και αωδός μαργαριτάρι στα ιδιά κλώνια
και όμως...

Γιατί σταμάτησες, πατριώτη,
και τα μάτια σου βούρλωσαν;
Αυτός ο παράδεισος, η όμορφη γη
στενάγει πατημένη από αχρία βία!
Την έχει ένας δράκος και την τυραννεί
και τη χεμίζει με αίσχος και ατιμία.
Κρυφα μεγαλώνουν εκεί τα παιδιά
και γη μεροβραδιάζουν με τρομάρα
με δάκρυα μουσκεύουν ψαμμού γερή μπουκί
και πίνουν το νεράκι με γοχτάρα...

Μην κλας. Τώρα το φροχικό α-
κονί τουμε σπαδί και όρι μαζί
θα πάμε εκεί, θα τον σκοτώσου-
με τον δράκο.

Όμως, πατριώτη μου, αν σας φάει
Δεν μπορεί κανένας και σας ο δράκος;
δράκος να μας νικήσει.

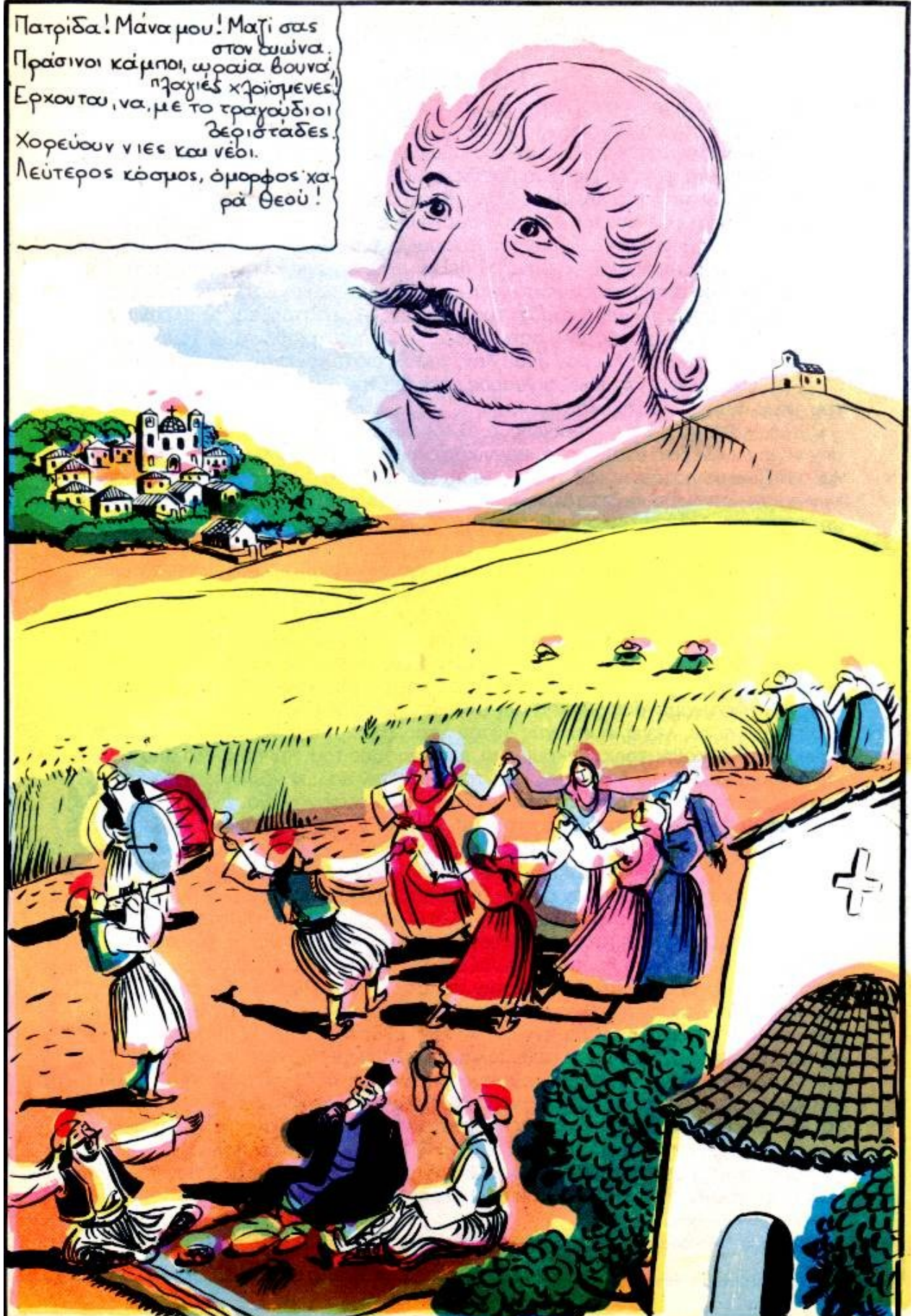

ΚΛΑΣΣΙΚΑ *Εικονογραφημένα*

Πατρίδα! Μάνα μου! Μαζί σας
στον αιώνα.
Πράσινοι κάμποι, ωραία βουνά,
πηγαγιές χρησιμοποιεμένες.
Ερχονται, να, με το τραγούδι οι
δεξιστάδες.
Χορεύουν νίες και νέοι.
Λεύτερος κόσμος, όμορφος χα-
ρά Θεού!

ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΕΡΓΟ

Ο δοξασμένος εθνομάρτυρας Ρήγας Φεραίος γεννήθηκε στο Βελεστίνο της Θεσσαλίας - τις αρχαίες Φερές - στα 1757. Δεν ξέρουμε πολλά πράγματα για τα νεανικά του χρόνια. Ο πατέρας του ήταν ο πλουσιότερος κάτοικος του Βελεστίνου. Τα πρώτα γράμματα ο Ρήγας τα έμαθε από τον παπά του χωριού του, έπειτα πήγε στη Ζαγορά που υπήρχε σχολείο και τέλος στα Αμπελάκια, που τότε ακμαζαν. Λίγο καιρό μετά, έγινε δάσκαλος στην κοινότητα Κισσού του Πηλίου. Είκοσι χρονών ήταν όταν σκότωσε έναν πρόκριτο Τούρκο στο Βελεστίνο, που τον προσέβαλε.

Μετά την πράξη του αυτή κατέφυγε στο Λιτόχωρο του Ολύμπου και κατατάχθηκε στο σώμα του αρματωλού Σπύρου Ζήρα που ήταν θείος του. Από εκεί πήγε στο Άγιο Όρος, στη Μονή του Βατοπεδίου, που με τον ηγούμενο της Κοσμά ήταν φίλος. Σε λίγο έφυγε κι από εκεί και πήγε στην Κωνσταντινούπολη, συστημένος στον εκεί πρεσβυτή της Ρωσίας. Εκεί έμεινε αρκετό καιρό στο σπίτι του πρίγκιπα Αλεξάνδρου Υψηλάντη και φιλομαθής, όπως ήταν, έμαθε άριστα τη γαλλική και τη γερμανική γλώσσα. Όταν αργότερα ο Υψηλάντης διορίστηκε ηγεμόνας της Μολδαβίας, τον πήρε μαζί του ως γραμματέα στο Ιάσιο. Γρήγορα όμως διαφώνησε μαζί του και παραιτήθηκε, οπότε έγινε γραμματέας του ηγεμόνα της Βλαχίας Μαυρογένους. Όταν νικήθηκαν οι Τούρκοι στον Ρωσοτουρκικό πόλεμο και αποκεφάλισαν τον Μαυρογέννη, που τον θεωρούσαν ως υπεύθυνο της ήττας, ο Ρήγας εγκατέλειψε τη Βλαχία.

Η δράση του Ρήγα στις Παρδουνάβιες ηγεμονίες υπήρξε σημαντική. Εκεί άρχισε να φουντώνει στην καρδιά του η ιδέα της απελευθέρωσης της Ελλάδος και εκεί ανέλαβε τα μεγάλα σχέδια για την ουσιαστική Βαλκανικής Ομοσπονδίας στην οποία οι Έλληνες θα έπαιζαν ηγετικό ρόλο, λόγω υπεροχής και άλλων φυλετικών προσόντων. Εδρα της δράσεώς του διάλεξε ο Ρήγας τη Βιέννη, όπου εγκαταστάθηκε στα 1796. Εκεί βρήκε πρόθυμους συνεργάτες, Έλληνες που ευδοκίμούσαν ως έμποροι ή που πήγαι-

ναν εκεί για λόγους σπουδών. Οι κυριότεροι τρόποι με τους οποίους επεδίωξε ο Ρήγας να ετοιμάσει την ανόρθωση του γένους, ήταν η διαφώτιση των υποδούλων Ελλήνων με κατάλληλα δημοσιεύματα, για το παλιό μεγάλο και τη δόξα της πατρίδας. Με ενθουσιώδη ποιήματα, γραμμένα σε ζωντανή γλώσσα ήθελε ν' ανάψει την αγάπη προς την ελευθερία. Άλλα, πρακτικότερα μέσα, ήταν η σύσταση Επανάστατικής Εταιρίας, η συνεννόηση με τον Ναπολέοντα η σύμπραξη με δυσαρεστημένους Τούρκους μεγιστάνες και κυρίως με τον πανιοχυρο πασά του Βιδινίου Παρβανόγλου.

Το σπουδαιότερο έργο του Ρήγα, πραγματικά αξιοθαύμαστο για την εποχή του, ήταν η Χάρτα. Ο μεγάλος αυτός χάρτης, τετράγωνος με κάθε πλευρά μήκους 2,07 μέτρα, παριστάνει τα Ελληνικά και άλλα εδάφη που θα αποτελούσαν το νέο ελεύθερο κράτος. Έτσι, προς βορρά πέρναγε το Δούναβη, μέχρι τον ποταμό Σαύο, προς νότο έφτανε πέρα από το Λιβικό Πέλαγος, προς δύση συμπεριελάμβανε το Ιόνιο Πέλαγος και προς ανατολή είχε την Μικρά Ασία, τη Λυκία και μέρος της Βιθυνίας. Πάνω στη Χάρτα υπήρχαν διάφορες παραστάσεις Ελληνικών νομισμάτων και σχεδιαγράμματα των πιο ενδοξών Ελληνικών πολέων και μαχών. Όλο αυτό το έντυπο υλικό, μέσω της επαναστατικής οργανώσεώς του έστάλνε στη Βουδαπέστη, Τερνέστη, Σμύρνη, Ιάσιο, Βουκουρέστι, Σελμίνο, Πατρα, Πρέβεζα, Ιωάννινα και σε άλλα κέντρα όπου έπαλλαν Ελληνικές καρδιές.

Όταν πλέον νόμιζε ο Ρήγας πως όλα ήταν έτοιμα, εκτύπωσε την περίφημη επαναστατική του προκήρυξη, τον καταστατικό, δηλαδή χάρτη, βάσει του οποίου θα κυβερνιόταν το νέο κράτος που θα προέκυπτε από την επανάσταση, γέμισε με τα αντίτυπα της 12 μεγάλα κιβώτια και ξεκίνησε γάβρε στην Ελλάδα μέσω Τερνέστης, για την έναρξη του αγώνα. Εκεί όμως συνέβησαν όσα θα παρακολουθήσει ο αναγνώστης στις ωραίες σελίδες του βιβλίου αυτού.

ΤΑ ΔΙΚΑΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Άρθρον 1.— Ο σκοπός οπού απ' αρχής κόσμου οι άνθρωποι εσυμμαζώχθησαν από τα δάση την πρώτην φοράν, δια να κατοικήσουν όλοι μαζί, κτιζόντες χώρας και πόλεις, είναι δια να συμβοηθώνται και να ζώσιν ευτυχισμένοι, και όχι να συναντιτρώγονται ή να ρουφά το αίμα τους ένας.

Τότε έκαμαν βασιλέα δια να αγρυπνή εις τα συμφέροντά των, δια να είναι βέβαιοι εις την απόλαυσιν των φυσικών δικαίων τα οποία δεν έχει την άδειαν να τους αφαιρέσει κανένας επί της γης.

Άρθρον 2.— Αυτά τα Φυσικά Δίκαια είναι: πρώτον, το να είμεθα όλοι ίσοι και όχι ο ένας κατώτερος από τον άλλον· δεύτερον, να είμεθα ελεύθεροι και όχι ο ένας σκλάβος του άλλου· τρίτον, να είμεθα σίγουροι εις την ζωήν μας, και κανένας να μην ημπορεί να μας την πάρει αδικώς και κατά την φαντασίαν· και τέταρτον, τα κτήματα οπού έχομεν κανένας να μην ημπορεί να μας εγγιζει, αλλ' είναι ιδανικά μας και των κληρονόμων μας.

Άρθρον 3.— Όλοι οι άνθρωποι, Χριστιανοί και Τούρκοι, κατά φυσικόν λόγον είναι ίσοι. Όταν πταίσει τινάς, οποιασδήποτε καταστάσεως, ο Νόμος είναι ο αυτός δια το πταίσμα και αμετάβλητος· ήγουν δεν παιδεύεται* ο πλουσιος ολιγώτερον και ο πτωχός περισσότερον δια το αυτό σφάλμα, αλλ' ίσια - ίσια.

Άρθρον 4.— Ο Νόμος είναι εκείνη η ελευθέρα απόφασις, οπού με την συγκατάθεσιν όλου του λαού έγινεν· ήγουν όλοι θέλομεν ο φονεύς να φονεύεται· αυτός λέγεται Νόμος, και είναι ο ίδιος δια όλους μας εις το να παιδεύσει. Και πάλιν άλλος, οπού υπερασπίζεται· ήγουν όλοι θέλομεν να εξουσιάζωμεν τα υποστατικά μας, κανένας λοιπόν δεν έχει την άδειαν να μας πάρει δυναστικές τίποτες· αυτός είναι Νόμος, επειδή μοναχόι μας τον δεχόμεθα και τον θέλομεν. Ο Νόμος έχει πάντοτε να προστάξει ό,τι πράγμα είναι δίκαιον και ωφέλιμον εις την συγκοινωνίαν της ζωής μας και να εμποδίζει εκείνο οπού μας βλάπτει.

Άρθρον 5.— Όλοι οι συμπολιταί ημπορούν να έμβουν εις αξίας και δημόσια οφφίκια**. Τα ελεύθερα γένη δεν γνωρίζουν καμμίαν αξίαν προτιμήσεως εις τας εκλογάς των, παρά την φρόνησιν και την προκοπήν· ήγουν, καθένας όταν είναι άξιος και προκομμένος δια μιαν δημοσίαν δούλευσιν, ημπορεί να την αποκτήσει. Εξ εναντίας δε, μην όντας άξιος, αλλά χυδαίος, δεν πρέπει να τω δοθει· διότι, μην ηξεύροντας πώς να την εκτελέσει, προσκρούει και βλάπτει το κοινόν με την αμάθειαν και την ανεπιδεξιότητά του.

Άρθρον 6.— Η Ελευθερία είναι εκείνη η δύναμις οπού έχει ο άνθρωπος εις το να κάμει όλον εκείνο, οπού δεν βλάπτει εις τα δίκαια των γειτόνων του. Αυτή έχει ως θεμέλιον την φύσιν, διατί φυσικά αγαπηόμεν να είμεθα ελεύθεροι· έχει ως κανόνα την δικαιοσύνην, διατί η δίκαια ελευθερία είναι καλή· έχει ως φύλακα τον Νόμον, διατί αυτός προσδιορίζει, έως πού πρέπει να είμεθα ελεύθεροι. Το ηθικόν σύνορον της Ελευθερίας είναι τούτο το ρητόν: Μην κάμεις εις τον άλλον εκείνο οπού δεν θέλεις να σου κάμουν.

Άρθρον 7.— Το δίκαιον του να φανερώνωμεν την γνώμην μας και τους συλλογισμούς μας, τόσο με την τυπογραφίαν, όσον και με άλλον τρόπον· το δίκαιον του να συναθροίζωμεθα ειρηνικώς· η ελευθερία κάθε είδους θρησκείας, Χριστιανισμού, Τουρκισμού, Ιουδαϊσμού και τα λοιπά, δεν είναι εμποδισμένα εις την παρουσίαν διοικήσιν.

Όταν εμποδίζονται αυτά τα δίκαια, είναι φανερόν πώς προέρχεται τούτο από τυρρανίαν, ή πώς είναι ακόμη ενθύμησις του εξοστρακισθέντος Δεσποτισμού, οπού απεδιώξαμεν.

Βίβ για Φρανς!

Σιγά, πατριώτες, μη φωνάζετε, καθήκαμε!

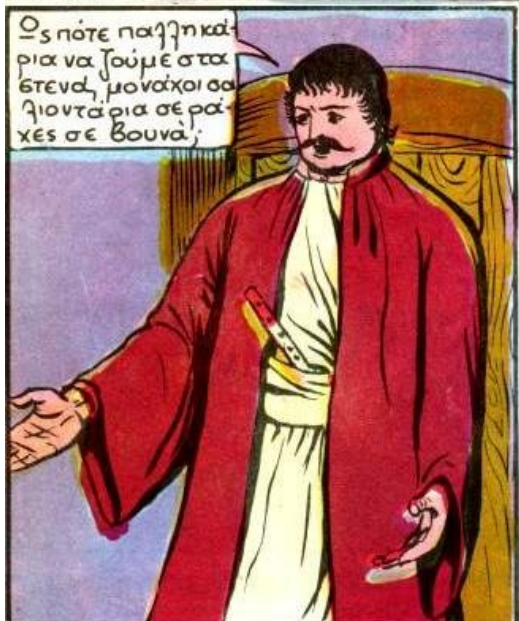

Αχ ναίχαμε άνθρωπο και εμείς, έναν μονάχα, σαν Μεγαλέφαντος να βγει και να πιασάει!

Χαμένοι σκύλοι είμαστε, όλο κλωτσιές να τρώμε απ' όρους.

Ε, δώσε μας τσουχούς και από Ίντια, νους εμπουχτίσαμε και κλάψες.

Ός πότε παθηκάρια να ζούμε στα βενά, μονάχοι σα θιοντάρια σε ράχες σε βουνα;

Σπηλιές να κατοικούμε, να ζούμε σα βεριά, να φεύγουμε απ' τον κόσμο για την μικρή σκαβιά; Κόλλιο να και μας ώρας ελεύθερη ζωή, παρά σαράντα χρόνια εκθαβιά και φυλακή.

ΘΟΥΡΙΟΣ

Ως πότε, παλληκάρια, να ζούμε στα στενά,
μονάχοι, σαν λιοντάρια, στες ράχες, στα βουνά;
σπηλιές να κατοικούμεν, να βλέπωμεν κλαδιά,
να φεύγωμ' απ' τον κόσμον, για την πικρή σκλαβιά;
να χάνωμεν αδέρφια, Πατρίδα και γονείς,
τους φίλους, τα παιδιά μας κι όλους τους συγγενείς;

Καλλιό 'ναι μιας ώρας ελεύθερη ζωή,
παρά σαράντα χρόνια σκλαβιά και φυλακή!

Τί σ' ωφελεί αν ζήσεις και είσαι στη σκλαβιά;
Στοχάσου πως σε ψένουν καθ' ώραν στη φωτιά.
Βεζύρης, Δραγουμάνος, Αφέντης κι αν σταθείς,
ο Τύραννος αδικώς σε κάμει να χαθείς·
δουλεύεις όλ' ημέρα σε ό,τι κι αν σοι πει,
κι αυτός πασχίζει πάλιν το αίμα σου να πιεί.

.....
Ελάτε μ' έναν ζήλον σε τούτον τον καιρόν,
να κάμωμεν τον όρκον επάνω στον Σταυρόν·
συμβούλους προκομμένους, με πατριωτισμόν,
να βάλωμεν, εις όλα να δίδουν ορισμόν·
οι Νόμοι νάν' ο πρώτος και μόνος οδηγός,
και της Πατρίδος ένας να γένει αρχηγός·
γιατί κ' η αναρχία ομοιάζει την σκλαβιά·
να ζούμε σα θηρία, είν' πλιο σκληρή φωτιά.

.....
Σ' Ανατολή και Δύση και Νότον και Βοριά
για την Πατρίδα όλοι να 'χωμεν μια καρδιά·
στην πίστιν του καθένας ελεύθερος να ζεί,
στην δόξαν του πολέμου να τρέξωμεν μαζί.
Βούλγαροι κι Αρβανίτες, Αρμένιοι και Ρωμιοί,
αράπηδες και άσπροι, με μια κοινή ορμή,
για την Ελευθερίαν να ζώσωμεν σπαθί,
πως είμασθ' αντρειωμένοι, παντού να ξακουσθεί.

.....
Σουλιώτες και Μανιάτες, λιοντάρια ξακουστά,
ως πότε στες σπηλιές σας κοιμάστε σφαλιστά;
Μαυροβουνιού καπλάνια*, Ολύμπου σταυραετοί
κι Αγράφων τα ξεφτέρια**, γενείτε μια ψυχή.
Ανδρείοι Μακεδόνες, ορμήστε για μια
και αίμα των Τυράννων ρουφήστε σα θεριά.
Του Σάβα και Δουνάβου αδέρφια χριστιανοί,
με τ' άρματα στο χέρι καθένας ας φανεί·
το αίμα σας ας βράσει με δίκαιον θυμόν·
μικροί, μεγάλ' ομώστε Τυράννου τον χαμόν.

.....
Πώς οι προπάτορές μας ορμούσαν σαν θεριά,
για την Ελευθερίαν πηδούσαν στη φωτιά,
έτσι κ' ημείς, αδέρφια, ν' αρπάξωμεν για μια
τ' άρματα, και να βγούμεν απ' την πικρή σκλαβιά!

---

*Τίγρεις, **Γεράκια.